

Kompetenta lärare viktigare än någonsin

Nu startar ett nytt läsår. 100.000 barn går till sin första skoldag med stor förväntan. Lika många börjar sitt sista gymnasieår med tankar och förväntningar på examen. Nybörjaren möter ett fåtal lärare. Den blivande studenten möter en spännande mångfald pedagoger, som på olika sätt kan dela med sig av kunskap och erfarenheter. 1,3 miljoner elever är mer eller mindre utlämnade till lärarnas kompetens och engagemang.

Sommarens skoldebatt har handlat om brister i den formella behörigheten hos dem som undervisar. Det är inte så konstigt, när skolorna ibland anställer ungdomar som själva just lämnat skolan. Att i det läget fästa all vikt vid den formella behörigheten leder fel. Vi måste välkomna andra kompetenser i skolan. Snart går fyrtinglisterna i pension. Samtidigt är elevkullarna på gymnasiet större än någonsin. Vi måste därför locka andra akademiskt skolade, som ekonomer, tekniker, samhällsvetare och språkutbildade till våra skolor.

Friskolorna är bättre än kommunala skolor på att ta tillvara andra kompetenser i skolan, ändå hamnar de ofta i skottgluggen i debatten. I den officiella statistiken har friskolorna alltid haft en lägre andel formellt behöriga. På grundskolorna har det de senaste åren varit drygt 30 procent som inte har en svensk lärarhögskoleexamen. Detta innebär inte alls att lärarna på våra fristående skolor skulle vara inkompetenta.

Höga krav på friskolor

Ingen friskola skulle anställa en lärare som inte är lämplig, som inte kan hantera den pedagogiska situationen, mötet med eleven och föräldrar och samarbetet i arbetslaget. Duktiga lärare är den kanske viktigaste förklaringen bakom en fristående skolas framgång. Håller inte lärarna måttet, håller inte skolan heller måttet och eleverna väljer en annan skola istället.

Att en lärare är kompetent behöver dock inte betyda att den är utbildad på en svensk lärarhögskola. Det finns andra sätt att bli en duktig lärare på.

Små skolor skapar arbetsro

Många friskolor är små, där kan det vara svårt att få ihop timmar så att det räcker till en hel tjänst i vissa ämnen. I en av de små friskolorna undervisar en tidigare restaurangägare i hemkunskap, samtidigt som han arbetar som elevassistent. På en annan friskola har bildläraren som kommer några gånger i veckan ingen formell bildlärarutbildning, men är utbildad konstnär. Han har dessutom skrivit läromedel.

En stor andel fristående gymnasieskolor erbjuder yrkesinriktade program inom specialiteter där det helt enkelt inte finns behöriga lärare att tillgå. På de yrkesinriktade gymnasieskolorna är erfarenhet och kunskap om branschen det viktigaste. Där behövs lärare som kan hjälpa eleverna vidare i yrkeslivet.

Inrätta ett lärarcertifikat!

I förslaget till ny skollag som regeringen ska ta ställning till ingår frågan om lärarbehörighet. Självfallet ska alltid bästa möjliga personal anställas. Men är detta inte uppenbart för varje skolhuvudman? Måste staten styra vilken utbildning lärarna ska ha? Är inte kompetens viktigare än formell utbildning?

Sveriges skolor behöver ett friare kompetensbegrepp som bättre speglar dagens verklighet. Kraven på framtidens lärare kan inte sänkas – de måste höjas. Därför har vi föreslagit ett statligt lärarcertifikat.

Huvudvägen för certifikatet ska vara formell lärarutbildning, men även andra vägar ska vara möjliga.

Jag vill också införa ett nationellt kompetensutvecklingskonto som ska ge varje certifierad lärare bättre möjligheter till kompetensutveckling. Ett sådant kan finansieras till hälften från huvudmannen och till hälften från staten.

Friskolornas Riksförbunds har ett fempunktsprogram för fler och bättre lärare:

- Öka och förbättra den alternativa arbetsmarknaden för lärare
- Inrätta alternativa lärarutbildningar utanför den traditionella statliga utbildningen
- Inför statliga lärarcertifikat
- Inför ett kompetensutvecklingskonto för varje certifierad lärare
- Låt alla skolor ha maximalt inflytande över sin egen organisation och sina egna arbetsformer. Staten ska bara reglera målen och utvärderingen.

Tomas Johansson

Ordförande i Friskolornas Riksförbund